

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה, ובחסידות

תזריע-מצורע
גליון כו (מו)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אחלי תורה

417 סראי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שלשים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א
שנת חמשת אלפים שבע מאות וארבעים לבריאה

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש פרקי אבות פ"א דאשתקד בס"א אומר שם וכן בס"מ שפרקי אבות הם מילי דחסידותא ומביא ממארז"ל מאן דבעי למהוי חסידא יקיים מילי דאבות היינו דהם ענינים דלפנים משורת הדין, עיי"ש.

ושם בהע' 7 וז"ל: בב"ק שם לפנ"ז (דעת ר"י) "לקיים מילי דנזיקין" וגם בזה י"ל דכוונתו שמקיים מילי דנזיקין באופן דלפנים משורת הדין, ע"כ. ועיי"ש בסוף ההערה, ולכאו"ה הרי לפי"ז יכולים לפרש ג"כ במילי דאבות שמקיים אותם באופן דלפנים משו"ה אבל לא שהם עצמם לפנים משוה"ד.

ועי' בהמצויין שם בהקדמת המהר"ל לספרו דרך חיים ד"ה ומפני ושם משמע שמילי דנזיקין הכוונה שנוהר שלא לגרום היזק וזהו המילי דחסידותא שעפי"ז יובן שמילי דנזיקין גופא משמעותם שם באופן דלפנים משוה"ד.

ואפשר שזהו ג"כ הכוונה בפנים ההערה שמקיים אותם באופן דלפנים משוה"ד והיינו שזהו הפי' במילי דנזיקין (אלא שדחוק קצת לפרש כן, וכך צ"ל איך לפרש עפ"י הנ"ל "לקיים מילי דברכות" המובא בהערה).

הרב פנחס קארץ
- משפיע בישיבה -

ב. בלקו"ש תצוה תשל"ט ס"ו "דער חילוק צווישן שיטת הרמב"ן אין פירוש רש"י פשוטו של מקרא - וואו די אידן ווערן געזען ווי זיי זיינען בפשטות (בחיצוניות) ... אין א דרגא פון "ריקנין" ... אין פירוש הרמב"ן, וואו עס זיינען דא (ניט נאר "פשטים", נאר) אויך "דברים נעימים" ... ליודעים חן" (לשון הרמב"ן בה"פתיחה" לפירושו עה"ת בסופה) איז דארט מודגש די פנימיות פון אידן, וואס מצד דעם האט א איד קיין שייכות ניט צו חטא, ועמך כולם צדיקים" עכ"ל.

ויש להעיר מלקו"ש ח"ה ע' 120 "בעת מען רעדט וועגן "למטה", אין וועלט, איז מען מקדים עשו"ן (וכלשון הרמב"ן) (והרי פי' הרמב"ן עה"ת הוא "בפשטים" .. וליודעים חן" (סוף פתיחתו לפירושו)) בשעת מען רעדט אבער וועגן "בפרשה" ווי ס'איז אין (און מצד) תורה - וואס אורייתא וקוב"ה כולא חד, איז מען מקדים יעקב"ן (וכלשון רש"י) - ווארום אין פנימיות הכוונה איז דאך "ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי" - עכ"ל.

- הרי -

הוא מצינו שרש"י - ביהמ"ד דרשב"ן מפרש הפנימיות
והרמב"ן הוא ימסרוש לפי ה"ששטים" וזה דלא כהנ"ל לכאר"י,
ויש ליושב,

וכן יש להעיר שב"ש בקו"ש ח"א ע"ג נז"ל "וזהו
הפרש נז"ל האבן עזרא יפ"ש"י בפנימיות הענינים

האבן עזרא עתה לפי נוסח הענינים - זה "זיה"י
הנז"ל הפנים... זה הוא סוד הענינה הקלושה ושב"א... מילם
בפניו ש"י, שהוא "זיה"י על מורה"י (מפנינות החושה)
מדאריס (ברוך, ח"מ) הענינים הפנימיות - וזהו
ענינו הפנימי ש"י "זיה"י הוא... תכלית הקדושה והביטול"
עכ"ל.

* * *

ג. שם מ"ד "אין דעם כוג עבודה פון יעדן אידן...
בשעת ער טראכט זיך אריין ווי אוי ער איז "רחוק"..
דערט ער נתעורר מיט א קול רעש גדול צו "אנסלויפן"
פון דעם מצב. [מ"האט געפרעגט ביים בעש"ט וועגן דעם
וואס חסידים מאכן חנועות וכו'] ביים דאוונען - האט ער
געענטפערט, אז דאס איז בדוגמא ווי איינער וואס טרינקט
זיך אין ים טאמט ער אלערליי חנועות אויף ראטעווען זיך
פון טרייבט בכל כחו אז מען ואל אים ראטעווען, און
זיכער לאמט קיינער נישט פון זינען חנועות און
געוואלדן... כזי צו זיין א כלי צום שם הוי" (שלמעלה
סך העולמות) דארף זי עבודה זיין אין דער בחי' פון
"קול דממה דקה" בתכלית הביטול". ובס"ה שם: ווייל
דעמאלט איז... די החגלות פון דער התקשרות עצמית פון
אלע אידן מיט'ן אויבערשטן... שטייען דאן בתכלית
הקירוב וההתאחדות מיט אלקות - יחידה ליחדך - בתכלית
הביטול, בקול דממה דקה, עכ"ל.

ולהעיר ממ"ש בחו"ש ע" 169: דער זיידע... הגם
בא עם איז אויך געווען דער ע" פון התפעלות, ווי עם
איז ידוע אז ער פלעגט זיך קייקלען... נאר די התלהבות
פון זיין וויילע מ"מ איז ער דאך געווען מלוכש אין א
גוף, דארף דאך דערהערן אלקות, איז דאס איז דער פאל
פון לבי ובשרי ירננו אל א-ל חי, וואס דער גוף דערהערט
אלקות, דאס איז נישט סותר צו דעם ענין פון התיישבות,
אדרבה זה מורה על גודל עוצם מעלת מדריגת ההתיישבות
שהמשיכו בגוף הקדוש שלו ממש להיות כל המדריגות היות
נעלים כאירים בגופו ממש, עכ"ל.

הרב שלום דובער הכהן
- נחלת הר חב"ד -

ד. בלקו"ש ח"א פ' שמות (ע' 113) מביא כ"ק אד"ש עה"פ "כל הבן גו' תחיון" כתיב בהגדה ואת עמלנו אלו הבנים שנאמר כל הבן גו' תחיון אז מבאר כ"ק אד"ש עה"פ הנ"ל שמאחר שהתורה אומרת ואת עמלנו אלו הבנים בלי ראי' מה השייכות מעמלנו עם הגזירה של בנים מזה. אלא אומר בפשטות שעמלנו הולך על בנים אז מזה ראי' שעמלנו אלו הבנים, ומזה לומד כ"ק אד"ש ראי' שבכדי שיהי' בנים כמו שצריך אז צריך להיות העמלנו בבנים ואז אין לפחד מהגזרות. וע"ז אומר כ"ק אד"ש וז"ל: אוך בשעת עם זיינען פארן די "עמלנו בנים" איז ניטא וואס נתפעל צו ווערן פון דער גזירה, כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו מען גייט דורך די גזירה און נאך מערער אז הם די קינדער וואס זיינען געבארן געווארן און זיך געהאדעוועט בשעת הגזירה הכירוהו תחילה זיי זיינען געווען די ערשטע וועלכע האבן דערקענט דעם אויבערשטן ביים ים סוף, ניט משה ואהרן, ניט בני אהרן, ניט די זקנים און ניט דער גאנצער דור פון פארן שעבוד נאר די אידישע קינדער וואס מען האט אויסגעהאדעוועט מיט מסירת נפש - זיי דוקא הכירוהו תחלה!

לכאורה קשה מה שכ"ק אד"ש אומר און נאך מערער אז הם די קינדער וואס זיינען געבארן געווארן און זיך געהאדעוועט בשעה הגזירה הכירוהו תחילה זיי זיינען געווען די ערשטע וועלכע האבן דערקענט דעם אויבערשטער ביים קריעת ים סוף, ניט משה ואהרן ניט די זקנים און ניט דער גאנצער דור פון פארן שעבוד נאר די אידישע קינדער וואס מען האט זיי אויפגעהאדעוועט מיט מסירת נפש זיי דוקא הכירוהו תחילה און אין אן אופן פון זה א-לי ואנוהו אנגעוויזן מיט'ן פינגער כביכול.

אז לכאורה קשה: א) למה לא הי' משה מהאלו שהכירוהו תחילה הרי הענין של ועמלנו אלו הבנים שעל זה בנוי כל השיחה הוא מזה שנאמר כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו והרי הגזירה הזאת היתה מצד לידת משה, מפני שאז נולד מושיען של ישראל, אבל המצרים לא ידעו ממי נולד מושיען אם מהיהודים אם מן המצרים (וכ"ש שלא ידע מאיזה שבט מהיהודים) ובגללו (משה) הי' כל הגזירה ולכן אינו מובן הרי משה הי' צריך להיות בעיקר ומהראשונים ועכ"פ בשעה שהכירוהו תחילה?

ב) וכך קשה למה בני אהרן לא הכירוהו תחילה הרי הם נולדו בזמן הגזירה אחרי הזמן שנולד משה? (שהרי אהרן הי' גדול ממשה רק ג' שנים וממילא הילדים הללו נולדו אחרי משה).

ג) למה לא הכירוהו הזקנים, הרי הכוונה פה בזקנים

אינו זקנים בשנים אלא שהיו זקנים בדעת ובחכמה והיו מנהיגי הדור ולכן נקראים זקנים וממילא בוודאי היו כמה וכמה שהיו יותר צעירים ממה שהיו בכלל הגזירה, ולמה לא הכירוהו תחילה?

(ד) ועוד צ"ל מה שאו" נ"ט דער גאנצער דור פון פארן שעבוד" דלכאו" פארן שעבוד ז.א. לפני מיתת לוי (פרש"י שמות ו, טז) הי' כ"כ זמן ארוך לפני"ז אשר קשה לו" שהם הי' בכלל נוכח בעת קרי"ס (ועי' בסה"ד ע' 46).

(ה) ועוד צ"ל לפני"ז מה הפי' הם הכירוהו תחילה, ז.א. הי' אלו שלא הכירוהו מיד והם הכירוהו מיד, ולכאו" הלא כל אלו שהי' בהים סוף הי' צ"ל באותו הגדר שהכירוהו תחילה כי כולם נתגדלו תחת שעבוד מצרים ובפרט כמ"ש כ"ק אד"ש בהתוועדות דהם הכירוהו תחילה לא קאי רק על אותם שהיו קטנים בעת קריעת ים סוף כ"א גם הגדולים, שהכירוהו מהזמן שהיו קטנים במצרים, וא"כ לכאורה כל אלו שהי' נוכח בקרי"ס נופל עליהם הלשון שהכירוהו תחילה, דלכאורה אלו שהי' לפני השעבוד ז.א. לפני מיתת לוי, בפשטות כבר לא הי' חיים בעת קרי"ס כי זה הי' הרבה שנים לפני"ז כנ"ל.

ואולי יש לתרץ בנוגע למעשה, שכ"ק אד"ש מדייק די קינדער וואס זיינען געבארן געווארן און זיך געהאדעוועט בשעת הגזירה משא"כ לגבי משה שלא הי' הארעוואניע, הגם שנשלך ליאור אבל הי' - בתיבה - ולא יריח אותו צדיק ריח רע וכו' וכן לגבי בני אהרן אפשר לתרץ ענין הנ"ל שלא הי' ה"הארעוואניע און האדעוועט מיט מס"נ מאחר שהיו משבט לוי (ומובן שגם משה בכלל זה, נוסף להתירץ הנ"ל).

אבל קשה לגבי הזקנים שלא היו דוקא משבט לוי וא"כ הי' עליהם השעבוד, ולמה לא היו בכלל הכירוהו תחילה?

(ואולי יש לתרץ בדרך אפשר עפ"י מש"כ בהליקוט לפ' שמות ש.ז. בתחלתו שהטעם ששבט לוי שלא היו בשעבוד הוא בגלל שהיו המנהיגים ופרעה הי' חכם וידע שלכל עם צריך להיות מנהיגים וא"כ כמו"כ הי' מקום לו" אודות הזקנים שמכיון שהי' זקני וחכמי העם לא נשתעבדו, אבל צריך עיון אם אפשר לומר כן.

ובנוגע הקו' מי הם אלו שלא הכירוהו תחילה הלא הדור שלפני מיתת לוי כבר לא היו, י"ל שמש"כ דער דור פון פארן שעבוד אין הכוונה לפני מיתת לוי, כ"א לפני השעבוד שניתוסף בזמן לידת משה, והראי' לזה כי בהתוועדות הנ"ל כשהזכיר כ"ק אד"ש שגם הגדולים הכירוהו תחילה מצד זמן קטנותם במצרים, הזכיר אז גם אלו שחי' פ' שנה או פ"ו שנה שמזה נראה שהילדים שעליהם או" שהכירוהו תחילה הם אלו שנולדו בזמן לידת משה.

אבל באמת עדיין הא גופא צ"ב למה באמת לא זכו לזה אלו שהי' תחת השעבוד לפני לידת משה? ולכאוף יש לעיין בהסוגיא דמס' סוטה (יא, ב) מתי התחיל הענין דויניקהו דבש מסלע ושמן מחלמיש צור.

משה עזאגווי

- 770 -

נ ג ל ה

ה. במחניתיך קידושיך ריש פ"ב האיש מקדש בו ובשלוחו וכו', ועי' בחידושי הר"מ שהקשה דלמה השמיע התנא דין זה דשליחות גבי קידושיך ולא גבי גירושיך, דמשם למדין דין דשליחות? ונראה לתרץ עפ"י מה שכתב התוס' בב"מ י, א ד"ה חופס, דחופס לבע"ח במקום שחב לאחריים לא קנה אפי' במקום דעשאו שליח עיי"ש. והקשה בפנ"י דא"כ איך יכול לקדש אשה ע"י שליח והרי תופס לבע"ח במקום שחב לאחריים, דהרי נאסרת לכו"ע, ומתרץ דכיון דקידושיך תלוי ברצון האשה אי"ז חב לאחריים, כיון דאינה מתרצית לאחר רק לזה, ועי' בחידושי הר"מ לעיל ב, ב שהביא זה, ותירץ קושיית התוס' שם דאיך אמר מקדש דמשמע בע"כ, דכיון דקתני דמקדש בשלוחו, הרי"ז גופא מגלה דקידושיך צ"ל ברצון האשה, דאל"כ הרי זה חב לאחריים, דכאוף יכול לקדשה בע"כ עיי"ש, ובכל אופן אפ"ל דזה גופא הטעם שתנא הדין דשליחות הכא דוקא, דקס"ד דכיון דע"י שליחותו הוא אוסרה לכו"ע, אין בזה דין שליחות, קמ"ל דיש בקידושיך דין שליחות.

* * *

ו. עי' בר"ן שהקשה דאיך אמרינן מצוה בה יותר מבשלוחה, הרי אשה אינה חייבת כלל בפרו ורבו ואיזה מצוה יש כאן? ותירץ דכיון שמסייעת לבעל לקיים מצוותו, יש לה מצוה ג"כ, ועי' בלקו"ש חי"ד פ' עקב שמסתבר לפרש כוונת הר"ן שיש לה חלק במצות פרו ורבו ולא במצוה סתם, ע"ד שמצינו לגבי ת"ת שחולקת שכר עמהם, עיי"ש בארוכה.

והנה בקרבן נתנאל כאן בריש פרקין הקשה על הר"ן דלמה לא פי' בפשטות כי נצטווית בלשבת יצרה כמ"ש התוס' בב"ב יג, א ואצ"ל משום שמסייעת להבעל? ועיג"כ בס' המקנה כאן שכ"ב.

והנה עי' באפ"ל דהר"ן לא ניחא לי' בתירוץ זה, דהנה עי' בב"ב יג, א גבי מי שחציו עבד וחציו בן חורין דמבואר שם דכיון דלא לתוהו בראה אלא לשבת יצרה כופין את רבו לשחררו, והקשו בתוס' דלמה לא נקט מצוות פו"ר, ולמה נקט לשבת יצרה, ותירץ הר"י דמצד פו"ר אין כופין את רבו דהעבד הוא אנוס, משא"כ מצד לשבת יצרה כופין את

רבו, ודבריו אינם מובנים לכאן, דגם מצד לשבת יצרה אפ"ל דהוה אנוס, ולמה כופין את רבו, וביאר הגרי"ע בס"א אחוץ דאורייתא כלל י"ג עפ"י מה שחקר ביסוד הדין דאנוס פסוד מן המצות אם הפי' הוא דכיון דהוא אנוס איך עליו חיוב כלל, כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, או דבאמת יש כאן חיוב, אלא דאינו יכול לקיים את חיובו, אלא שאינו נענש ע"ז וכו' עיי"ש, ומבאר שם דמצות שבין אדם למקוט כגון הנחת הפליי, דשם המצוה היא עצם הפעולה של האדם שמניח תפילין, הנה בזה אמרינן דכיון שהוא אנוס אין כאן חיוב כלל וכו"ל, משא"כ במצות שבין אדם לחבירו כגון פריעת בע"ח וכו' דשם עצם המצוה אינה המעשה אלא החוצאה שבדבר, מה שחבירו מקבל את חובו, הנה שם אם הוא אנוס, אין הפי' דאין כאן חיוב, דסוכ"ס הענין צריך שיהי', אלא דאינו יכול לקיים את חיובו, ומבאר דזהו כוונת התוס' דמשום פו"ר דזה מוטל על הגברא, הנה כיון שהוא אנוס אין כאן חיוב כלל, ואין כופין את רבו, משא"כ משום לשבת, דאי"ז חיוב על הגברא אלא שהעולם צריך להיות באופן של לשבת (והאדם צריך לפעול זה), הנה אף כשהוא אנוס יש כאן חיוב מצד העולם, אלא שאין הוא יכול לקיים את החיוב, וכיון שישנו כאן חיוב, כופין את רבו עיי"ש.

ועפ"ז אפ"ל דלכך לא רצה הר"ן לומר הטעם משום לשבת, דסב"ל דהענין דמצוה בו יותר מבשלוחו שייך רק במצוה שמוטל על הגברא, דשם נוגע אם הוא פועל זה בעצמו או ע"י שליח, אבל במצות לשבת, כיון דהמצוה היא מה שהעולם יהי' באופן של לשבת, אינו נוגע כלל איך הוא פועל זה, אם בעצמו או ע"י שליח, דהמעשה אינו מגדר המצוה כלל, ולכך לא שייך לומר בזה מצוה בו יותר מבשלוחו, משא"כ מצד מצוה פו"ר דגם האשה יש לה חלק בזה וכו"ל בלקו"ש, הנה בזה אמרינן דכיון דזהו מצוה שעל הגברא, הנה מצוה בה יותר מבשלוחה.

ואפ"ל דזהו ג"כ כוונת רש"י בד"ה מצוה בו שכתב שמקבל שכר טפי, ולכאן למה מזכיר כאן ענין השכר, אלא כוונתו כהר"ן, דכיון דהאשה לא נצטווית פו"ר, הנה אצלה נוגע ענין השכר, שחולקת השכר עמו, לכך נקט רש"י הענין של שכר.

אלא דעי' לקמן ע, א דר"נ אמר פורתא דגונדרייתא הוא דקא עבידנא וביאר במהרי"ט שם דר"נ עשה בעצמו קצת מהמעקה כי מצוה בו יותר מבשלוחו, עיי"ש. ובמעקה לכאן נוגע רק החוצאה שגגו נעשה משומר, ומ"מ אמרינן בזה מצוה בו יותר מבשלוחו, (וכמו שהזכיר הגרי"ע שם גם מצוה מעקה), אלא דעי' בלקו"ש ח"ט פ' תצא דמקשה דלמה מברכים על מצוה מעקה והרי כל דבר שהוא משום סמנה אינו מברכין עליו, ומתיר דהמ"ע דמעקה הרי הוא ענין לעצמו ואינו שייך ללא חשים

דמים בביתך, ועי' ג"כ במנ"ח מצוה הקט"ו שכותב עד"ז, דדוקא אם עשאו בעצמו או ע"י שלוחו קיים המצוה אבל אם עשאו ע"י חש"ו נהי דאינו עובר על הלאו, דלפועל גגו משומר מ"מ המצוה לא קיים עי"ש. ולפי"ז אפשר לחלק שוב כהנ"ל, דדוקא במצוה שעצם המעשה כולל ע"י הגברא, אמרינן בזה מצוה בו יותר מבשלוחו, אבל בלשבת יצרה דזהו ענין שבעולם יהי' ענין דלשבת, לא שייך בזה מצוה בו יותר מבשלוחו*.

ועיג"כ בהעמק שאלה שאילתא קכ"ה שכתב דבמצוה כאלו שהכנתם לא כתיב בהדיא בתורה כמו גדילים העשה לך, חג הסוכות תעשה לך וכו', לא אמרינן בזה מצוה בו יותר מבשלוחו, ובשבת כתיב והכינו וגו', ובקידושין עצם הקידוש הוא מצוה לשיטת הרמב"ם ריש הל' אישות, ולכן בזה אמרינן מצוה בו יותר מבשלוחו, אבל לאגוד הלולב וכו' דלא כתיב זה בהדיא בתורה א"א מצוה בו יותר מבשלוחו עי"ש, אבל לשיטת הרא"ש כתובות פ"א סי' י"ב דקידושין מצ"ע איך בו שום מצוה גם בהכנה שאינה כתובה בתורה לשון ציווי אמרי' מצוה בו יותר מבשלוחו עי"ש, ועי' ר"ן כתובות ז, ב דמשמע דסב"ל כשיטת הרמב"ם דקידושין גופא הוא מצוה.

ולפי"ז יש לעיין קצת, דלמה לו להר"ן לומר דאמרי' מצוה בו יותר מבשלוחו משום פו"ר, והאשה שמסייעת להבעל יש לו חלק במצוה זו, והי' צריך לומר בפשטות מצד מצוה קידושין גופא, דכיון דע"י שמתקדשת מסייעת להבעל במצוה שלו דקידושין, יש לה חלק במצוה זו, ולכן מצוה בה יותר מבשלוחה, ואולי משום דסב"ל דזה גופא דקידושין הוא מצוה מחמת עצמו, הרי זה משום פו"ר ואפ"ל דזהו ג"כ שיטת הרמב"ם דסב"ל בריש הל' אישות דבלי קידושין א"א לקיים פו"ר, שלא כדעת הראב"ד עי"ש, ועי' ברא"ש שם, ויש לקשר זה עם המבואר בלקו"ש ח"ד פ' עקב ע' 39 דאחד מד' עבודות שמחשבה פוסלת בה היא הולכת הדם, ומביא מהצפע"נ דאף שהולכה הכרחית היא בשביל הזריקה שלאח"ז, נעשה בה חשיבות מצ"ע והוה עבודה שמחשבה פוסלת בה, ובהערה 26 שם מבאר דלדעת הרמב"ם גם אם מהלך במקום שאינו צריך מחשבה פוסלת בה עי"ש בארוכה, ובלקו"ש פ' קדושים תשל"ח, ועד"ז אפ"ל בנדו"ד דאף דקידושין הכרחית היא משום פו"ר, הרי"ז מצוה מצ"ע, ולכן אף אם נושא עקרה וכו' יש בזה משום קיום המצוה, ועיג"כ הערות וביאורים גליון ט' ס"א, ועוד יש להאריך בזה אלא שאין הזמן גרמא.

* * *

ז. עי' בהגש"פ לכ"ק אדמו"ר שליט"א (קה"ת, תשל"ו) ע' סז, דבשו"ע אדה"ז סתל"ב ס"ח כתב אדה"ז דדוקא אם אינו יכול לטרוח בעצמו לבדוק כל ביתו יבדקו בני ביתו,

- ובסידור -

(* ראה השמטה בע' יא.

ובסידור כתב סתם לכתחילה ויעמדו בני ביתו אצלו וכו', דאת"ל שהדין בסידור נכון הוא (ולא שרק מקצר ולא נחית להעתיק פרטי הדינים) אפ"ל דקמ"ל דכיון שגם הוא בודק קצת אין בזה הענין דמצוה בו יותר מבשלוחו ויש ללמוד מזה לכמה דינים, וטובא אשמעונך עיי"ש.

ועי' פרס"ג סי' תל"ב שם, שג"כ כתב כהנ"ל דאם בודק קצת שנת אין בזה הדין דמצוה בו יותר מבשלוחו עיי"ש, ויש להעיר ג"כ מהגמ' הנ"ל מה שאמר ר"נ פורתא דגונדריתא קא עבידנא וכו' ופי' המהרי"ט משום מצוה בו יותר מבשלוחו, ומ"מ עבד רק פורתא.

ואלא יש לעיין בהסברא שבדבר, דהנה לפי סברת רש"י הנ"ל דכי עסיק גופו במצות מקבל שכר טפי, דמשמע מזה שהו"ע ע"ד לפום צערא אגרא וכו', הנה לכאוף יותר מה שמטריח א"ע, מקבל שכר טפי, ומאי נפק"מ אם כבר עשה קצת, ולכאוף הי' אפ"ל טעם אחר, דע"י שעושה בעצמו הרי הוא מראה חביבות בהמצוה, שאינו מסתפק ע"י אחר אלא רוצה לפעול בעצמו, ולפי"ז אפ"ל דמיד שעשה קצת יש בזה כבר שמראה חביבות בהמצוה, ושוב ליכא עוד הדין דמצוה בו יותר מבשלוחו, אלא דהרי אדה"ז בסי' ר"נ בקו"א שם כתב שלא יהיו מצוות בזויות עליו עיי"ש, וזהו ע"ד טעם הנ"ל דמראה החביבות, ומ"מ סב"ל בשו"ע, דמצד מצוה בו יותר מבשלוחו צריך לעשות הכל, ויש לעיין בזה.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ח ט י ד ו ת

ח. בגליון כג (מג) הקשה הת' י.י.ל. דבסה"מ תרנ"ט ע' יג אומר דבחורה לא נאמר ציווי על מס"נ להיות כי אורייתא מחכמה נפקת, ומס"נ היא למע' מחכ', והקשה הנ"ל דבלקו"ש ח"ד פ' חוקת (ע' 1057) מבאר שמצוות מצ"ע הם למע' מטו"ד אלא שנתלבשו בטו"ד, ולכך פרה אדומה שנשארה למע' מטו"ד - חוקה, היא כוללת כל התורה כולה - "זאת חוקת התורה". ולפי"ז הי' אפשר להיות ציווי על מס"נ והרא"י מהמצות דיש עליהם ציווי אף דבעצם הם למע' מטו"ד.

ולכאורה הו"ל להקשות מפרה אדומה גופא, דפרה אדומה היא למע' מטו"ד ואפ"ה יש עלי' ציווי בתורה (ובזה יוקשה יותר, דכל המצות - הרי עכ"פ - נתלבשו בטו"ד, משא"כ פרה אדומה).

והביאור בזה, ראה בד"ה זאת חוקת תרע"ג בסופו (המשך תרע"ב ח"א ע' רפס-רצ, נספח בלקו"ש הנ"ל הע' 6),

- וכו' -

וז"ל: "דחקה היא שלמע" מטו"ד ואין הכוונה למע" מטו"ד לגמרי רק שאין זה הדעת שבעולם דהדעת שבעולם הוא בחי' הדעת שבסדר השתלשלות ודעת זה הוא שמובדל מסדר השתלשלות והוא בחי' עצמות החכמה ממש כו', . . . וזהו זאת חוקת התורה שלמע" מטו"ד ואו' חוקת התורה דוקא תורה הוא בחי' חכ' והיינו שזהו ג"כ דעת רק שהיא למע' מהשתל' וע"י תורה ומצות נמשך בחי' עצמות החכמה ממש כו'". עכ"ל.

דמזה מובן, שמה שאומרים דתו' מחכמה נפקת היינו עצמות החכ' ממש שלמעלה מסדר השתלשלות, וא"כ מובן החילוק בין חוקים למס"נ, דחוקים אינם למע' מהתורה, משא"כ מס"נ שהיא עוד למע' מבחי' התורה דמחכ' נפקת*.

משה מנחם מענדל איידעלמאן

ה ש מ ט ה

לע"ט:

ובאמת אפ"ל בפשטות, דאפי' במצות אלו שעיקר ענינם הוא התועלת והתוצאה שבהם, מ"מ כיון דבתורה כתוב ציווי על האדם שיעשנה הנה עצם המעשה הוי ג"כ פרט בהמצוה ואמרינן מצוה בו יותר מבשלוcho, משא"כ בהמצוה דלשבת יצרה, כיון דלא כתוב כאן ציווי על האדם כלל, אין המעשה מגדר המצוה כלל ולא אמרינן מצוה בו יותר מבשלוcho, ועי' בלקו"ש פ' תצא תשל"ז ס"ז בארוכה בביאור ב' סוגי מצות הנ"ל לגבי הדין דמצות צריכות כוונה ושם משמע ג"כ כהנ"ל דגם במצות אלו שהתועלת שבהם הוא העיקר הנה גם המעשה הוי פרט בהמצוה, עיי"ש.

----- *

* וראה עוד בארוכה ב"קובץ אהלי תורה" קובץ ו' (שי"ל בשנה זו) בענין פרה אדומה.

המערכת

ל ז כ ו ת

הת' משה הכהן שיחי' כצמן
הת' יוסף יצחק שיחי' שפוטץ
הת' ישראל יצחק שיחי' ווילהעלם
שלוחי כ"ק אדמו"ר שליט"א

שזכו לנסוע ללמוד בישיבה גדולה, בואנעס איירעס, ארגענטינא
יום ג' שהוכפל בו כי טוב, כ"ח לחודש הגאולה, ה'תש"מ

* * *

ו ל ז כ ו ת

הת' אליעזר גרשון שיחי' שם-טוב (מערכת "הערות וביאורים")
הת' יוסף יצחק הלוי שיחי' לעוויטין (מערכת "הערות וביאורים")
הת' לוי שיחי' מאצקין
הת' גרשון לייב שיחי' לרמן
הת' יוסף יצחק שיחי' שם-טוב
שלוחי כ"ק אדמו"ר שליט"א

שזכו לנסוע ללמוד בישיבה גדולה, קאראקאס, ווענעזועלא
יום ה' בדר"ח אייר ה'תש"מ

* * *

נדפס ע"י

הרמי"ם והמשפיעים שיחיו
וחבריהם התלמידים שיחיו
דבהמ"ד דמוסד חינוך אהלי-תורה